

2022-01-03

Hälso- och sjukvårdspolitiska
avdelningen

Johan Palm

Tfn: 063-14 75 00

E-post: johan.palm@regionjh.se

HSN/316/2020

Utvärdering av konsekvenserna av tillnyktringsenhetens nedläggning

Ärendebeskrivning

Region Jämtland Härjedalen driver sedan 2010 en verksamhet för personer med missbruk och beroendeproblematik. Detta sker inom beroendeenheten. Arbetet omfattar såväl öppen som slutenvård. Regionen och kommunerna som också arbetar med samma målgrupp hade under åren 2010 till 2017 ett samarbetsavtal kring tillnyktringsverksamhet (TNE) i anslutning till beroendeavdelningen, där tillnyktrade ungefär 700 personer per år varav ungefär 75% kom från Östersunds kommun.

Kommunerna beslutade 2017 att inte teckna något nytt avtal om tillnyktringsverksamhet i samverkan med regionen. Vilket innebar att verksamheten lades ner. Verksamheten kostade ca 5,5 miljoner kronor totalt varav kommunerna finansierade ca 3,5 miljoner kronor.

Frågan om konsekvenserna av nedläggningen har väckts politiskt vid flera tillfällen genom bland annat frågor i regionfullmäktige. I mars 2020 föreslog Socialdemokraterna i Hälso- och sjukvårdsnämnden att Region Jämtland Härjedalen snarast skulle ta upp frågan om en utvärdering av konsekvenserna av tillnyktringsenhetens nedläggning i Sociala vård- och omsorgsgruppen (SVOM).

Socialdemokraterna önskade en utvärdering som skulle undersöka konsekvenser för individer och regionens akutsjukvård och övriga sjukvård, kommunernas missbruksvård och polisens verksamhet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade i april 2020 att uppdra till nämndens ordförande att så snart som möjligt lägga fram förslag till SVOM om en extern utvärdering av konsekvenserna för individerna, regionen, kommunerna och polisen av tillnyktringsenhetens nedläggning.

SVOM beslutade i oktober 2020 att en extern utvärdering ska göras, och gav i uppdrag att det skulle tas fram ett underlag som grund inför en kommande upphandling av extern aktör.

Vid SVOM:s möte i november 2020 presenterades ett underlag för upplägg av utvärderingen. Samtidigt informerades om Regeringen och SKR:s arbete med samsjuklighetsutredningen.

Regering beslutade 17 juni 2020 om en särskild utredning som skulle föreslå hur samordnade insatser när det gäller vård, behandling och stöd kan säkerställas för barn, unga och vuxna personer med samsjuklighet i form av missbruk och beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd. Syftet med uppdraget var att skapa förutsättningar för att personer med sådan samsjuklighet erbjuds en samordnad, behovsanpassad och patientcentrerad vård och omsorg och få tillgång till de medicinska, farmakologiska, psykiatriska och sociala insatser som de är i behov av. Som en del i utredningen gjordes enkätstudier samt fördjupade fallstudier i fem län; Stockholm, Skåne, Västra Götaland, Värmland, Jämtland/Härjedalen. Uppdraget redovisades i november 2021.

Utifrån ovan beslutade SVOM att den utvärdering av konsekvenserna av TNE:s nedläggning som SVOM beslutade vid mötet i oktober 2020 ska avvaktas tills resultat av SKRs fördjupade fallstudie i samsjuklighetsutredningen har presenterats. SVOM skulle därefter ta förnyad ställning till om utvärderingen behövs.

Vid SVOM:s sammanträde i december 2021 presenterades förslagen i samsjuklighetsutredningen och när de eventuellt kan träda i kraft. Samsjuklighetsutredningen föreslår att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård. I dag är ansvaret för behandling av skadligt bruk och beroende delat mellan kommunernas socialtjänst och regionernas hälso- och sjukvård. Hälso- och sjukvården ska ansvara både för den förebyggande, farmakologiska, psykologiska och psykosociala behandlingen vid skadligt bruk och beroende, både för barn och vuxna.

Utredningen föreslår att socialtjänstens ansvar för personer med skadligt bruk och beroende förtydligas och fokuseras på fyra huvudsakliga områden – uppsökande verksamhet, information om och förmedling till samhällets stöd och annat förebyggande arbete, sociala stödinsatser, stöd till anhöriga och insatser för barn och unga.

Utredningen föreslår vidare att det ska framgå av Hälso- och sjukvårdslagen att behandling för skadligt bruk och beroende ska ske samordnat med behandling för psykiatriska tillstånd.

Utredningen föreslår även att det blir obligatoriskt för kommuner och regioner att gemensamt bedriva en samordnad vård- och stödverksamhet för en avgränsad målgrupp med särskilt stora samordningsbehov och bristande förmåga att själv samordna insatser. Deltagarna föreslås också tilldelas en vård- och stödsamordnare som ansvarar för att en individuell plan upprättas och insatser genomförs.

Utredningen har även tagit fram ett antal målbilder för att visa på vad samhällets insatser till målgruppen ska uppnå. Målbilderna togs fram tillsammans med personer med samsjuklighet och anhöriga. Bland annat pekas tillgänglighet ut, men också att vården hänger ihop som en helhet och att patienten har en fast samordnare som följer med i hela processen. Målbilderna lyfter också behovet av ökat självbestämmande för patienten. Utredningen föreslår att målbilderna ska vara utgångspunkt för uppföljning inom området.

Vid SVOM presenterades också förutsättningarna för en utvärdering av konsekvenserna av nedläggningen av TNE, om den skulle genomföras i nuläget.

Bengt Bergqvist, som lade initiativärendet i Hälso- och sjukvårdsnämnden, ansåg att konsekvenserna av TNE:s nedläggning ska utredas, det vill säga hur det har påverkat berörda aktörer. Bengt yrkade på att en sådan utredning ska genomföras.

Företrädare för kommunerna ansåg att detta främst är regionens ansvar och att SVOM inte ska lägga så stort fokus på frågan. SVOM diskuterade behovet av en utredning, hur den då ska resurssättas och genomföras.

SVOM beslutade att skicka tillbaka ärendet till Region Jämtland Härjedalen och dess Hälso- och sjukvårdsnämnd för att titta vidare på frågan och hur en utredning, i samverkan med kommuner och polis, kan genomföras.

För att inte förlänga ärendet förslås utifrån ovan att regionen genomför en utvärdering i enlighet med initiativärendet avseende hur de personer som tidigare togs om hand inom TNE har hanterats efter 2017 samt hur kommunerna, polisen och regionen har påverkats av avvecklingen av TNE. Då det gäller hur ekonomin har påverkats görs bedömningen att det får hanteras ifall det är möjligt och då beskrivas utifrån hur respektive organisation har påverkats.

I nuläget genomförs inget utredningsarbete kopplat till de förslag som framkommit samsjuklighetsutredningen och eventuella konsekvenser utifrån det. En sådan utredning får vid behov genomföras i det läge förslagen i utredningen beslutas.

Regiondirektörens förslag

1. Regiondirektören får i uppdrag utreda hur de personer som tidigare togs om hand inom TNE har hanterats efter nedläggningen 2017 samt hur kommunerna, polisen och regionen har påverkats av avvecklingen av TNE.
2. Utredningen ska presenteras vid Hälso- och sjukvårdsnämnden den 21 september 2022

I tjänsten

Anders Byström
Tf. Regiondirektör

Johan Palm
Avdelningschef Hälso- och
sjukvårdspolitiska avdelningen

Utdrag till

Chef Folkhälsoenheten
Chef Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelningen
Regionöverläkare, Lisbet Gibson
Samordnare Elsy Bäckström
Projektledare Jessica Isaksson